3e Jaargang No. 9 - September 1948

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER EN J. BOETJE - Medewerkers: Mr. L. A. Donker, Mr. R. Friedman-v. d. Heide, E. Geerts, Dr. F. Grewel, Dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr., Dr. A. Querido, Mr. B. v. d. Waerden, e.a. - Adres Redactie en Administratie: Frederiksplein 46 Amsterdam-Centrum, Telefoon 36833, Gem. Giro S 602

Het echtscheidingsvraagstuk

De wet v. Maarsseveen en verder

Het probleem van de kinderbescherming en de uitgebreide bemoeiingen op dit gebied zouden niet bestaan, als alle kinderen konden opgroeien in normale gezinnen, waar geestelijk en stoffelijk aan alle voorwaarden wordt voldaan, die bij de opvoeding tot volwaardige en gelukkige mensen moeten worden vervuld.

Doelmatige kinderbescherming dient zich dus niet alleen bezig te houden met het wegnemen van ongunstige factoren en het herstellen, wat kapot geslagen werd, maar evenzeer met het aantasten van één der oorzaken, namelijk de verbetering van het gezinsverband en de verhoging van het peil van het huwelijksleven.

Dat daaraan nogal wat hapert is genoegzaam bekend; ook dat de bezettingstijd en de periode, die daarop is gevolgd een ontwikkeling in ongunstige zin te zien hebben gegeven.

Veel en velerlei zijn de oorzaken, gevarieerd dus ook de middelen, die moeten worden aangewend, om verbetering te brengen.

Het toenemen van het aantal echtscheidingen wekt terecht verontrusting, niet in het minst, omdat het samenhangt met een onzegbare hoeveelheid kinderleed.

Toch zou het kortzichtig zijn, in de verkleining van het aantal echtscheidingen alleen de oplossing te zoeken. Echtscheiding is immers niet op zichzelf een kwaad, maar in het bijzonder te betreuren, in zoverre het het bestaan van ontwrichte huwelijksverbindingen aan het licht brengt.

Voordat het tot echtscheiding komt, hebben zich doorgaans reeds verscheidene drama's afgespeeld, die op het kinderleven een funeste invloed moeten hebben gehad. Ontelbaar zijn bovendien de gevallen, waarin de misère zich voltrekt, zonder dat het tot echtscheiding komt, ja zelfs, zonder dat — op godsdienstige of conventionele gronden — echtscheiding in overweging wordt genomen.

Ik meen zelfs te mogen zeggen, dat nu en dan een echtscheiding bevorderlijk kan zijn aan het geluk van beide partijen en zeker aan dat van de kinderen. Niet dus het tegengaan van echtscheidingen zonder meer, maar verbetering van de huwelijksverbindingen dient het doel te zijn van hen, die zich voor dit onderdeel van de kinderbescherming interesseren.

Het tegengaan van **lichtvaardige** echtscheidingen evenwel moet zonder enige reserve worden toegejuicht, omdat dit in de practijk neerkomt op een verhoging van het peil van het huwelijksleven.

Dit doel nu heeft minister Van Maarsseveen zich gesteld met de indiening van het wetsontwerp, dat thans bij de Staten-Generaal in behandeling is. Realiseert men zich, dat van zeer vele lichtvaardige scheidingen de oorsprong moet worden gezocht in de lichtvaardigheid, waarmee soms huwelijken gesloten worden, dan zal men zich bewust zijn, dat de mogelijkheden op wetgevend gebied beperkt zijn, want wat zou de wetgever kunnen doen tegen man en vrouw, die zonder behoorlijke basis een huwelijk aangaan?

Binnen het raam van de begrensde mogelijkheden en van de beperkte taak, die de minister van Justitie zich op dit gebied gesteld heeft, moet worden toegegeven, dat door Z.E. een stap in de goede richting wordt gezet.

Men kent het euvel van „de grote leugen". Terwijl de wet nadrukkelijk het ontbinden van een huwelijk met onderling goedvinden verbiedt, heeft het dagelijks plaats.

Enkele, met name genoemde gronden wijst de wet aan als reden tot echtscheiding. Daarvan is overspel de meest voorkomende. Als de ene partij de andere van overspel beschuldigt — ook, wanneer er geen sprake van is — en de wederpartij weerspreekt dat niet, dan moet de eis tot echtscheiding worden toegewezen. De verzoeningspoging, die de president van de rechtbank onderneemt, heeft niets om het lijf. Dat is een plechtigheid, die doorgaans aan de lopende band slechts een kwartier vordert.

Er zal nu een speciale rechter komen, een „gezinsrechter", die zich doet voorlichten door een „gezinsraad" een college van hoogstaande en ervaren mannen en vrouwen, die zich verdiepen in de achtergrond van de gerezen moeilijkheden en met meer kans op succes dan de president, verzoeningspogingen kunnen ondernemen. Mislukken deze pogingen, dan vindt het proces natuurlijk doorgang. Het kan niet worden ontkend, dat hier een verbetering wordt aangebracht, want de langere termijn reeds, die onderzoek en verzoeningspoging in beslag nemen, verhoogt de kans, dat niet een lichtvaardig besluit wordt genomen.

Toch meen ik, dat het voorgestelde onvoldoende is, om het kwaad van lichtvaardige scheidingen doelmatig te bestrijden.

Aannemende, dat de bemoeiingen van de „gezinsraad" heilzame gevolgen kunnen hebben, is het zeer gewenst, dat deze raad zijn invloed vroeger aanwendt.

Kan hij worden ingeschakeld, voordat bij man en vrouw — of bij allebei — de wens naar echtscheiding zodanig vaste vorm heeft aangenomen, dat ze reeds naar de Justitie lopen, dan wordt de kans op succes aanmerkelijk vergroot.

Dit nu wenst de minister niet, hoewel hij het zelf wel inziet. Hij zegt in de Memorie van Toelichting: „Het zou wenselijk zijn, de verzoeningspoging in een vroeger stadium van het conflict te doen geschieden, waardoor de kans van slagen belangrijk zou worden vergroot. Het echtelijke conflict valt evenwel niet binnen de greep van de wet, voordat dit tot echtscheiding dreigt te leiden."

Ik betreur, dat bij deze gelegenheid niet de hele echtscheidingswetgeving onder de loupe wordt genomen. Daartoe zou niet alleen het Wetboek voor Burgerlijke Rechtsvordering moeten worden herzien, maar ook het Burgerlijk Wetboek, want daarin komen de gronden voor echtscheiding voor. En het is mijn overtuiging, dat daaraan de algemene grond moet worden toegevoegd „dat het huwelijk grondig is „ontwricht".

Aan de ene kant is „de grote leugen" onwaardig. Het ondermijnt het respect voor recht en wet, om niet gepleegd overspel voor te wenden en daarmee een nadrukkelijk verboden huwelijksontbinding bij onderling goedkeuren te bewerkstelligen.

Aan de andere kant is het onverdedigbaar een huwelijk in stand te houden, wanneer in de onderlinge verstandhouding alles ontbreekt, wat tot het wezen van het huwelijk behoort, maar wanneer zich geen overspel, kwaadwillige verlating of ernstige mishandeling voordoet. De eis, dat bewezen moet worden, dat het huwelijk grondig is ontwricht, omzeilt beide nadelen en is m.i. volkomen redelijk. Door dit tot alles beheersend criterium te maken, worden zeker ook het best de belangen van de kinderen gediend.

Het kan niet ontkend worden, dat bij invoering en hantering van dit beginsel voor bepaalde huwelijken ontbinding mogelijk wordt, waar dit vroeger uitgesloten was. Ik denk aan gewetensvolle mensen, die weigeren een valse grond voor echtscheiding te kiezen, maar wier samenleving door karakterverschillen tot een hel is geworden. In zoverre kan er dus uitbreiding van het aantal echtscheidingen worden verwacht.

Doch in dat geval acht ik het dan ook volkomen verantwoord. Maar vast staat, dat het aantal lichtvaardige echtscheidingen zal worden beperkt. De practijk leert immers, dat het enkele feit van een incidenteel overspel in bepaalde omstandigheden niet tot een duurzame ontwrichting van het huwelijk behoeft te leiden.

In humanistische kring zal deze opvatting stellig worden aanvaard. Niet, omdat het daar minder ernstig wordt genomen met de zedelijkheid en de huwelijkstrouw — ik zou zelfs het tegendeel durven beweren —, maar omdat men daar minder geremd wordt door traditionele bezwaren, die aan godsdienstige levensbeschouwing worden ontleend. Toch geloof ik, dat ook in confessionele kring deze opvatting veld wint. Ruimtegebrek noopt mij, me tot deze verklaring te beperken; mij staan evenwel uitingen ten dienste van gezaghebbende figuren in rechtzinnig protestantse en zelfs in de Rooms Katholieke hoek, waaruit blijkt, dat men ook dáár voor deze gedachte vatbaar is.

In elk geval meen ik, dat het thans tijd is voor een door mij bepleite herziening van de echtscheidingswetgeving op de bres te staan. Al te grote belangen van ons hele volk staan op het spel. De kans op welslagen van een actie zou ongemeen worden vergroot, als die niet alleen door humanisten, maar door aanhangers van onderscheidene levensopvattingen zou worden ondernomen .

Moge mijn stem niet die „eens roepende in de woestijn" zijn.

A. C. PLOEG—PLOEG.

De jeugdverwildering

verbetering te bespeuren?

Zo af en toe bereiken ons wel eens mededelingen, die er op zouden wijzen dat het thans — drie jaar na de bevrijding — met de jeugdverwildering nog al losloopt.

Er zou, zo zegt men, een zekere rust tot stand zijn gekomen en als de algemene maatschappelijke omstandigheden niet weer een verslechtering zouden ondervinden, mocht men aannemen, dat het vraagstuk van de jeugdverwildering iets van zijn beklemmende urgentie zou verliezen. Anderen beweren, dat er misschien wel sprake is van een zekere aanpassing, maar dan op een lager niveau.

Wie gelijk heeft, we durven het niet te beslissen. Zoals bekend, verschijnen de cijfers over het verloop van de jeugdmisdadigheid altijd nog al laat en bovendien spreken deze cijfers alleen over de **geconstateerde** misdadigheid en kan er nog al wat sprake zijn van een zekere jeugdverwildering, zonder dat dit reeds tot misdadigheid heeft geleid.

Voor ons ligt thans een verslag van de Voogdijraad te Amsterdam over het jaar 1947. Dit verslag vangt aan met een beschouwing, die we onze lezers niet willen onthouden. Derhalve we citeren:

„Werd in het verslag over het jaar 1946 reeds gememoreerd, dat de werkzaamheden van de Raad niet verminderd waren, ook voor 1947 moet geconstateerd worden, dat de omvang van de bemoeiingen eer toe dan afnam. Het blijkt dat de zedenverwildering en de mentale vervlakking, die ontstaan zijn in de oorlog, een voortdurend karakter hebben en dat de verwaarlozing der kinderen niet in enkele jaren tot vooroorlogse proporties is terug te brengen.

Het is duidelijk, dat men er rekening mee dient te houden dat door maatregelen van algemene preventieve en geestelijk-hygiënische aard moet gewerkt worden aan een morele herbewapening, alvorens verwacht kan worden dat het meer partiële, repressieve optreden van de Voogdijraad zal beperkt kunnen worden.

Hoe dikwijls menen jonge ouders, die te kort schoten in verantwoordelijkheidsgevoel jegens elkaar en tegenover de kinderen, niet hun gederailleerde huwelijks- en gezinsleven schouderophalend te kunnen excuseren door te constateren „dat het maar een oorlogshuwelijk" was? Veelzeggend is ook de opmerking van een oudere vrouw, die met haar typisch Amsterdams galgenhumor haar ellende trachtte te boven te komen, dat haar man als zovelen „lijdende was aan kleptomanie op het gebied van vrouwen".

Het normbesef is veel veranderd en, naar klassieke maatstaven gerekend, sterk gedevalueerd en het is moeilijk een standpunt te bepalen ten aanzien van deze gewijzigde en nog steeds veranderde maatschappelijke verhoudingen.

Ontstellend is de lichamelijke, maar bovenal de zedelijke verwaarlozing van de kinderen, die de dupe worden van het onverantwoordelijke gedrag der ouders.

Het aantal nieuw toevertrouwde kinderen was in dit jaar hoger dan in het vorige jaar. Hierbij dient te worden opgemerkt, dat een aanzienlijk aantal pupillen van Bijzondere Jeugdzorg aan de Voogdijraad werd toevertrouwd. De politieke misstappen der ouders blijken dikwijls niet op zichzelf staande feiten te vormen, maar veeleer symptomen te zijn van een algemeen onmaatschappelijke instelling."

En nu de cijfers.

Aan het begin van 1947 waren voorlopig aan de Voogdijraad toevertrouwd 1184 kinderen (1049 in 1946). In 1947 werd dit aantal vermeerderd met 423 (386 in 1946) kinderen krachtens beschikking van de Officier van Justitie en 25 (16 in 1946) krachtens schorsing van de ouderlijke macht, hangende een ontzettingsprocedure.

In de loop van 1947 werd de toevertrouwing beëindigd ten aanzien van 396 (270 in 1946) minderjarigen, zodat eind 1947 nog aan de Voogdijraad waren toevertrouwd 1236 kinderen.

Door de rechtbank te Amsterdam werden in 1947 91 beschikkingen gegeven ten opzichte van door de Voogdijraad ingediende requesten inzake ontheffing en ontzetting van ouders en voogden. Deze beschikkingen hadden betrekking op 131 kinderen, die naar leeftijd en kerkgenootschap als volgt zijn te groeperen:

Beneden 2 jaar	8	Nederl. Hervormd ...	36
van 2— 5 jaar	41	Evang. Luthers	6
van 6— 9 jaar	29	Rooms-Katholiek ...	31
van 10—12 jaar	21	Gereformeerd	1
van 13—15 jaar	19	Ned. Israëlitisch	1
van 16—18 jaar	12	Geen kerkgenootsch.	56
van 19—21 jaar	1		
Totaal	131	Totaal	131

Er is nog heel wat kinderleed.

1236 kinderen zijn voorlopig aan de zorgen van de Voogdijraad te Amsterdam toevertrouwd, 131 kinderen, wier ouders werden ontzet uit of ontheven van de ouderlijke macht of voogdij.

Ten slotte in 1947 werden in het gebied van de Voogdijraad te Amsterdam (dit gebied omvat niet alleen de stad Amsterdam, maar ook 't Gooi en plaatsen als Landsmeer, Broek in Waterland, Edam enz. 931 kinderen buiten echt geboren.

Zes van deze kinderen werden bij huwelijk erkend en 152 door de vader en de moeder zonder dat een huwelijk tot stand kwam.

Wie geen onbekende is op het gebied van de kinderbescherming weet, dat vooral ook ten opzichte van deze buiten echt geboren kinderen veelal gevaar dreigt.

Het verslag van de Voogdijraad te Amsterdam citeerden we. Het komt ook tot een oordeel, een oordeel, dat stellig niet optimistisch gesteld is.

Voor ons ligt ook het jaarverslag van het Nederlands Genootschap tot Reclassering. De verslaggever, dr N. Muller, schrijft ook over het werk, dat door mej. Postma, als ambtenares van dit Genootschap, wordt gedaan ten behoeve van vrouwen en meisjes, die met het adviesbureau voor geslachtsziekten in aanraking zijn gekomen wegens ziekte, die als regel door onregelmatig levensgedrag werd verkregen.

Mej. Postma, die wij kennen als een zeer bekwaam maatschappelijk werkster, had bemoeiing met 104 vrouwen en meisjes, die naar leeftijd aldus worden gegroepeerd: 15—20 jaar: 29; 21—25 jaar: 37; 26—30 jaar: 22; 31—35 jaar: 10; 36—55 jaar: 6.

We veroorloven ons een citaat, dat wel heel lang is, maar zo belangrijk, dat we het onze lezers niet menen te mogen onthouden.

„Waar de aanleg van groot belang was — speciaal bij de 21 van de 104 meisjes, die bepaald als prostituees moesten worden beschouwd — daar deed zich de behoefte aan onder toezichtstelling van meerderjarigen weer ten zeerste gevoelen.

Maar bij de meesten leken de sociale omstandigheden wel uiterst belangrijk te zijn. Het algemene meer tot rust komen scheen een gunstige invloed te hebben op het levensgedrag van deze meisjes en op de reclasseringspogingen: een duidelijk verschil met vorige jaren.

Geen wonder: ieder kent aan zichzelf dat na-oorlogse weer tot rust en regel komen — en hoe langzaam! Andere algemene sociale omstandigheden werkten eveneens in gunstige zin. In de eerste plaats de voor vele vrouwen en meisjes hoge eerlijke verdiensten. En verder ook de afnemende verdiensten van de prostitutie — ook op zichzelf symptoom van een zich langzaam sanerende tijd.

Maar naast deze gunstige factoren blijven de geestelijke en maatschappelijke onvolkomenheden van de hele periode waarin wij leven, bestaan, die het ongeregelde leven van vele vrouwen en meisjes bevorderen — niet alleen van de prostituees, maar vooral ook van diegenen, die, zonder prostituee te zijn, er maar op los leefden: van de een naar de ander en van de ander naar een derde. Als eerste en misschien belangrijkste ongunstige invloed mogen wij noemen de geestelijke toestand in de huizen, waaruit al deze verwilderde meisjes plegen voort te komen. Dat zijn over het algemeen niet de huizen van dronkaards, inbrekers of prostituees, maar merendeels de huizen van de niet misdadige en niet bepaald onmaatschappelijke onverschilligen, vormlozen, richtinglozen, stijllozen, die geen enkel krachtig geestelijk houvast hebben, noch in godsdienstige overtuiging, noch in andere sterke levensbeschouwing. De huizen der ouders, die niet een voorbeeld zijn en niet een kracht in de opvoeding en waarin niet de geestelijke atmospheer heerst, die de opgroeiende meisjes plezier geeft in de kring van het gezin te blijven — of althans zonder schaamtegevoel na een uitgang

DE GROTE

„HUMANITAS"-VERLOTING KOMT

Tijdens het gereedmaken van dit nummer van ons orgaan, ontvingen we de officiële toestemming van het Ministerie van Justitie tot het houden van onze landelijke „Humanitas"-verloting.

Nu het doorgaan van deze verloting dus vaststaat, kunnen onze afdelingsbesturen hun besluit nemen over het aantal te bestellen loten. Niet minder dan 100.000 loten moeten worden omgezet; de prijs is echter slechts *f* 0.25 per lot.

De te winnen prijzen zijn zeer aantrekkelijk en bovenal: het doel aller inspanning meer dan waard. „Humanitas" zal door de opbrengst in staat zijn een financieel gefundeerd begin te maken met de gezinsverpleging en de „Makkerhulp" belangrijk uit te breiden.

Afdelingsbesturen — vrienden — medewerk(st)ers zet mede uw schouders onder dit werk.

Vestigt straks overal de aandacht op onze loterij; stuurt ons uw bestellingen voor de loterij van de eerste grote landelijke „Humanitas"-loterij en verkoopt vele loten. Volgt het voorbeeld van onze afdelingen Leeuwarden en Groningen, die reeds 1000 en 500 loten bestelden. In onze speciale uitgave voor de afdelingen van „Humanitas", een 14-daags mededelingenblaadje, genaamd: „Verlotingsbulletin", zullen we regelmatig berichten over onze loterij geven, mededelingen doen enz.

Deze eerste grote „Humanitas"-verloting zal een succes worden, daarvan zijn we overtuigd. Dank zij de medewerking van onze groeiende schare „Humanitas"-vrienden.

„Humanitas"-vrienden, allen werken zij voor hun grote „Humanitas"-loterij!

J. B.

thuis te komen. Het houdingloze gezin is — blijkens de ervaring van juffrouw Postma — de omgeving waaruit de houdingloze losse meisjes voortkomen, die soms op de grens van de prostitutie leven.

Naast deze algemeenste geestelijke bronnen van verkeerd gedrag staan andere van meer maatschappelijke aard. Duidelijk merkbaar in dit werk voor vrouwen en meisjes is de zeer ongunstige invloed die van de vrouw uitgaat — van de vrouw, die door haar man verlaten wordt of wier man in kamp of gevangenis moet verblijven en die met de kinderen en een bescheiden steunbedrag achterblijft. Hier is het dikwijls ook alweer blijkens de ervaring — wel niet de absolute nood, maar toch wel de zeer moeilijke financiële toestand, die zulke vrouwen, als ze niet zeer sterk zijn, voortdurend in gevaar brengt van de voorstellen, die haar worden gedaan en die soms zelfs tot bepaalde ontucht leiden. Meermalen uit op zich zelf beste motieven: terwille van de kinderen, die ook aan het krappe leven deel hebben.

Een eigenaardige andere bron van moeilijkheden is voor de vrouwen van slecht levensgedrag gelegen in de op zich zelfzelf voortreffelijke maatregelen van kinderbescherming, die de ontzetting uit de ouderlijke macht meebrengen. De keerzijde van de ontzetting is de diepere ondergang van de ouders — die toch na de meerderjarigheid van de kinderen hen weer zullen opnemen in een milieu, dat nog slechter is dan te voren. Het zal een kwestie van afwegen moeten zijn. Bij elke ontzetting moet het lot van de moeder in overweging genomen worden. Ook in die zin: dat het ogenblik van dreigende ontzetting het meest geschikte is voor een reclasseringspoging ten opzichte van de slecht levende ouders en speciaal van de moeder.

Het meest boeiende — en wellicht ook het meest hoopgevende — probleem is het gebruik van de vrije tijd en de mogelijkheid de aankomende meisjes te binden in de een of andere vorm van jeugdorganisatie, die stijl en houding en overtuiging geeft. Het onbevredigende ouderlijke huis — wij zagen het — doet onze meisjes de straat opgaan: naar de Nieuwendijk en andere plaatsen van tijdelijke heerlijkheid. Maar er zijn nog andere mogelijkheden, die aan die meisjes kunnen geboden worden. Veel meisjes, aan het eigen onbevredigende ouderlijke huis ontsprongen, wonen op kamertjes van een soort en in een omgeving, die dikwijls de ongeregelde levenswijze bevordert.

Als er eens een groot huis was — zegt juffrouw Postma — waarin die meisjes geheel vrij, maar in fatsoenlijke omgeving, haar kamer konden huren. Een zoveel mogelijk self-supporting huis, fatsoenlijke woonstee met enige aangename faciliteit voor het meisje, dat niet altijd de straat op wil en dat dus thuis een prettige gelegenheid moet hebben om te zitten, te praten, te lezen, te werken en soms iets van muziek, of voordracht of vermaak te beleven.

Met een directrice, die geen toezicht, maar wel een spreekuur houdt. Dat is niet een onbereikbare wens — en wel een zeer wenselijke aanvulling voor de tekortkomingen in vele ouderlijke huizen.

Maar het allerbelangrijkste is de binding in club en kamp en jeugdorganisatie. En de geleidelijke geschiktmaking daartoe van onze voorlopig nog wat te losse en houdingloze meisjes. En daarover heeft juffrouw Postma in haar eigen werk ook enige eigen ervaring: een kamp. In de zomer van 1947 werd in de duinen een tentenkamp gehouden, dat, in het klein, de algemene kampervaringen op typische wijze bevestigde.. Opgezet voor een 20-tal — een groter aantal leek niet gewenst met het oog op de soort der meisjes en omdat zij nog geen enkele kampervaring hadden. Ten slotte werden het slechts 14 meisjes van 18—24 jaar — en dat bleek meer dan genoeg. Geen bepaalde protituees onder haar, maar toch wel van zeer losse soort. Moeilijke soort, zoals men begrijpt. Daarom waren er enige gewone meisjes bij genomen, om het gemiddelde peil iets te verhogen. Toch een zeer moeilijk kamp voor de leidsters: om de goede stemming er in te houden en om de verkeerde stemming en de àl te Amsterdamse gesprekken er uit te houden. Eindeloze zorg voor wat wij tegenwoordig noemen „differentiatie en selectie": om de groepjes in de verschillende tenten zo samen te stellen, dat overal de goede geest de overhand behield — een klein meesterstuk van indeling. En de algemene kamp- en gevangeniservaring herhaalde zich ook hier: enkele stooksters dreigden het geheel te bederven. De reddende maatregel werd ook hier snel en doortastend toegepast: een drietal werd zonder dralen weggestuurd. Met de overigen werd het een goed en mooi kamp — zij het toen nog een prestatie, die van de leidsters de uiterste inspanning en vindingrijkheid en opgewekte geestkracht vergde. Maar het lukte en de kampgeest werd over de meisjes vaardig.

„Ik heb echt niet gedacht, dat je buiten dansen zo'n lol kon hebben" — zei een van de meisjes — en met „lol" bedoelde zij al het nieuwe en goede en nog nooit ervarene van de echte kampgeest, zoals die uit een goed geleid kamp in de duinen kan ontstaan.

Dat er nog iets anders is, dan de soort van steedse „lol", die zij tot nu toe als de enige kenden. Het lukte zo goed, dat er aanstonds plannen werden beraamd voor herhaling een volgend jaar. En dan wordt het experiment al wat gemakkelijker, omdat er dan enigen bij zijn, die op grond van haar eerste goede kampervaring de kern kunnen vormen voor een nieuwe kampbevolking.

Zo zullen ze van kamp tot kamp moeten groeien tot ze geschikt zijn, om te worden opgenomen in een jeugdorganisatie van gewone opgroeiende jonge meisjes. Voortzetting van het in het kamp beleefde in een club gedurende de winter werd door de meisjes zelf gevraagd. Een van de meisjes zei zelfs, dat ze daar best haar dansavond voor zou willen opofferen, als dat zo zou uitkomen. Een poging tot clubvorming werd ook gedaan, maar die kon, door gebrek aan de nodige krachten, nog geen blijvend succes opleveren. Maar de overtuiging leeft, dat een stap in de goede richting is gedaan met dit kamp, dat zal worden herhaald. Nodig is voor deze meisjes, wat haar een alternatief geeft voor de ordinaire dans en de uitspatting. Het kamp werd in Christelijke geest geleid. Toch niet alles ernst, want een van de zangen van het kampboekje luidde als volgt:

't Was al op een dag al in de slag van Maccabee
dat de Negus zelf al op een ezel ree.
Heila Sallasilee.

En dat hoort er ook bij. Een boeiend werk, dat van juffrouw Postma. En ze doet het goed."

Jeugdverwildering, het is en blijft nog een vraagstuk. Een beslissend oordeel uit te spreken over de stand van dit vraagstuk is bijna onmogelijk.

Belangrijk is slechts, dat er iets gedaan wordt en dat er inderdaad getracht wordt, aan de ene kant de ouders inzicht bij te brengen van hun belangrijke taak, aan de andere kant de nog-niet-gegrepen jeugd te grijpen.

Stellig wordt er wel wat gedaan. We wijzen op wat in Amsterdam gedaan wordt ten behoeve van de nog-niet-gegrepen jeugd te grijpen.

Het Leger des Heils, de Hervormde Jeugdraad, Heil des Volks, St Franciscus Liefdewerk, de Dienst niet-gegrepen jeugd, ze hebben hier jeugdtehuizen geopend en avond aan avond wordt getracht de jeugd te... grijpen.

Wij wijzen nogmaals op het werk van Vorming Buiten Schoolverband. Wie kennis neemt van het

IN DE GREEP VAN „HUMANITAS"

Het bestuur was dus gevormd en dit had betrekkelijk weinig moeite gekost. Moeilijker was het echter om de zaak op gang te krijgen. Leden waren er niet; wel begunstigers en medewerkers en waarachtig niet te veel. Wij gingen dus op stap voor de „Stichting voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag", een nogal langademig geval om je entrée te maken. Hiermede werd spoedig gebroken en bij ons in West werd alleen nog maar gesproken over „Humanitas", hetgeen veel gemakkelijker was en ons de juiste naam leek voor de Stichting. Bovendien droeg het orgaan ook deze naam, zodat een en ander goed te combineren was.

Het grote hoofdkwartier maakte geen bezwaren en nam de naamswijziging over en sedert dien is „Humanitas" langzamerhand meer en meer bekend geworden.

Aan het maatschappelijk werk zelf viel echter nog maar weinig te doen. Wel werden er zeer gewichtig secties gevormd, doch veel werk leverde dit niet op. Er was een leidster van de sectie kinderbescherming, doch de te beschermen kinderen ontbraken. De leider van de sectie reclassering had inderdaad een paar gevallen en dus iets te doen. Alleen de sectie van de vrijwillige verzorging bloeide en had werk te verrichten. Dit was niet aan grotere activiteit te danken, doch aan het feit, dat dit werk reeds vóór de oorlog werd verricht en na het uitbreken van de vrede weer werd hervat. Weliswaar bestond „Humanitas" toen nog niet, doch dank zij een fusie hadden de verzorgers zich onder de vleugelen van de Stichting geschaard. Gelukkig konden we dus medewerkers(sters), die voor dit werk voelden, onderdak verschaffen.

Ook werd een adviesbureau geopend en iedere Woensdagavond zaten daar twee bestuurders te zitten en te wachten op klanten, die maar steeds niet verschenen. Misschien was dit niet zo heel erg, want als er wel mensen met „opvoedings- of andere gezinsmoeilijkheden" waren gekomen, hadden we er waarschijnlijk zo goed als geen raad mede geweten en dat zou weinig vertrouwenwekkend zijn geweest. Kwam er een enkele keer eens een „geval" binnenstappen, dan dirigeerde je het maar naar het Frederiksplein, waar ze er wèl raad mee wisten of misschien óók niet.

Over het algemeen genomen liep alles dus vrij stuntelig en veel animo had ik er aanvankelijk niet in.

De vorm van organisatie lag mij niet en ook de andere bestuurders beviel het niet geheel. We wilden er een echte vereniging van maken en gingen, hierin gesteund door enkele andere districten, complotten smeden tegen het bestuur van de afdeling Amsterdam. Er werden, net als in een echte vereniging, moties aangenomen, welke op diverse gecombineerde bestuursbijeenkomsten hevig verdedigd werden, doch meestal zonder het gewenste doel te bereiken. Er werd vaak echt Nederlands gekankerd en ik heb zo het vermoeden, dat onze vriend Van der Waerden wel eens neigingen heeft gehad er de zaak maar bij neer te gooien met zo een stelletje lastposten, die, over het algemeen, van toeten nog blazen wisten. Gelukkig is het niet zo ver gekomen, vermoedelijk omdat hij wel begreep, dat wij het toch wel goed bedoelden. En dat deden wij inderdaad. Alleen hadden wij, of althans ik, nog niet door dat een achterstand van een eeuw op het gebied van maatschappelijk werk, maar niet zo één, twee, drie is in te halen, en dus dachten wij het varkentje eens spoedig te kunnen wassen.

De grootste moeilijkheid is wel het buiten-kerkelijk volksdeel te organiseren of liever gezegd te vinden. Hier is een taaie propaganda noodzakelijk en daar wordt, voor zover dit gaat, dan ook druk aan gewerkt. Dit kost echter geld en om dat bij elkaar te krijgen valt niet mee. Met veel moeite gelukte het ons een kring van vaste begunstigers te kweken, die vrijwel allen tot op heden „Humanitas" trouw zijn gebleven. Dit aantal moet echter belangrijk worden uitgebreid en hieraan zullen wij al onze aandacht moeten blijven besteden. De Westerlingen van Amsterdam, die dit lezen, worden hiermede nog eens herinnerd aan de laatste circulaire welke zij ontvingen en waarin hun gevraagd werd, minstens één nieuwe begunstiger aan te brengen. Tot heden hebben wij hier nog niet veel van bemerkt en wij sporen onze vrienden hiermede nog eens ernstig aan hun uiterste best te doen. Geld, veel geld is nu eenmaal nodig om tot uitvoering te brengen wat wij van plan zijn, en dat is heel wat. Dit geldt trouwens voor het gehele land, maar gaarne hebben wij van West toch de primeur.

Langzamerhand kwam er echter meer werk aan de winkel. „Humanitas" werd ingeschakeld in de uitreiking van de zg. „Hark"-goederen en we konden heel wat medewerkenden aan het werk zetten. Honderden gezinnen werden bezocht en allen hadden gebrek aan alles. Stapels aanvraag-formulieren bereikten het Frederiksplein en een aantal gewiekste vrouwen belastte zich met de uitreiking der goederen. De geest was goed en er werd veel en goed werk verzet. Honderden verlieten het kantoor tevreden en verheugd en ook wij waren blij dat wij iets te doen hadden. Het was een dankbaar stuk maatschappelijk werk, dat voldoening schonk en het bevorderde de bekendheid van de Stichting.

Het bureau van het Centraal Bestuur had er echter nogal onder te lijden. Zag het er al niet te lucratief uit, het kreeg toen meer en meer het cachet van een zaak in tweede-hands goederen of van een lompenpakhuis. Faber ging min of meer schuil achter camisooltjes, nachtjaponnen, damesjurken of -mantels en dergelijke artikelen en op de bovenverdieping was het in één woord een chaos van goederen en van zoekende vrouwen naar passende artikelen voor de aanhoudende stroom van klanten. Hil, de typiste, was gepromoveerd tot belle-meisje en dat was geen sinecure. Maar er was leven in de brouwerij en dat was de hoofdzaak. Je kon je mensen iets te doen geven en dit was zeer belangrijk. Mijn ervaring is, dat wanneer er werk valt te verrichten, je de mensen er wel voor kunt vinden. Valt er niets te doen, dan verlies je ze onwillekeurig, omdat ze niets van de zaak meer vernemen.

We gaan dus moeizaam verder en inderdaad meer en meer vooruit. Een volgende keer meer hierover.

PICU.

Documentatieblad, jaargang 2 nr. 3, vindt op de pagina's 244—250 een uitgebreid overzicht van al de kampen en internaten voor Sociale Jeugdzorg van de afdeling Vorming Buiten Schoolverband van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Stellig, er wordt heel wat gedaan, ook aan indirecte arbeid. Getracht wordt, ook ouders en opvoeders te beïnvloeden en als het maatschappelijk herstel voortgang blijft vinden, dan bestaat er de kans, niet dat het gehele vraagstuk zal zijn overwonnen, maar wel, dat geconstateerd zal kunnen worden: We zijn op weg!

Daarvoor is echter nodig, voortgezette arbeid, durf om aan te pakken en de bereidheid, om in te zien, dat voor deze noodzakelijke arbeid de nodige geldmiddelen ter beschikking moeten worden gesteld.

P. C. F.

Opnieuw over Godsdienst en opvoeding

Met belangstelling las ik de artikelen in „Humanitas" van Juni en Augustus over het onderwerp Godsdienst en opvoeding. Wilt u mij toestaan hierover enige bescheiden opmerkingen te maken?

Wanneer gesproken wordt over godsdienstige opvoeding, gaat het over de wijze, waarop het ideaal van de opvoeder bij het kind kan worden verwezenlijkt. Er zijn opvoeders, die zo sterk in eigen persoonlijkheid, keuze, standpunt en godsdienst geloven, dat zij verlangend zijn, hun kinderen (of aan hun zorgen toevertrouwde kinderen) naar dit beeld te vormen. Zij hebben zelf allerlei onzekerheid en twijfel overwonnen, veroverden een helder standpunt, en kunnen vaak niet dulden, dat daaraan door anderen, of laat staan door hun kinderen, wordt getornd. Zij verlangen het kind die strijd te besparen, het te behoeden voor alle narigheid daarvan, en willen het linea recta binnenvoeren in dat kasteel, dat zij zich moeizaam bouwden. Practisch betekent dit bij Protestanten veelal: bezoek aan Zondagsschool, catechisatie, kerk, jongelingsvereniging e.d., en het vroeg vertrouwd maken met een stelsel van godsdienstautoriteit, waaraan elke twijfeling schuld betekent. Daarbij worden soms scherpe lijnen getrokken, er wordt geredeneerd in scherpe tegenstellingen, en elke kleine concessie betekent wezenlijk principiële afval.

Wie zo redeneren en handelen zullen hun kinderen langs scherpombakende paden voeren, en dulden daarbij generlei inmenging of vermenging. Bovendien, niet waar, een kind is een kind, dat in de weg der gehoorzaamheid deze diepste dingen des levens moet leren aanvaarden. Het geestelijk of ouderlijk gezag is primair, ook al erkent de ouder eigen strijd, om tot dat gezag te komen.

Er zijn ook ouders, die, wellicht vóór dat zij ouders werden, deze innerlijke strijd streden, en uitkwamen op het standpunt van een, hoe dan ook beredeneerd, ongodsdienstig humanisme. Meestal zijn deze mensen echter tolerant jegens jongeren en kinderen en staan zij veel meer welwillend tegenover allerlei twijfelingen en opmerkingen van jongeren, die orthodoxe ouders de haren te berge doen rijzen. Zij geven in elk geval geen godsdienstige toon aan bij de opvoeding, vergen geen gewoontevorming in deze, en blijven in de godsdienstopvoeding passief. In Salzmann's Kreeftenboekje zegt de kreeftenmoeder tot haar jongen: loop jij maar vooruit; zelf geeft ze generlei voorbeeld. Er zijn echter ook humanistische ouders, die op hun beurt dogmatisch worden, en met veel klem en redenen het dwaze, of verouderde, of domme van godsdienstopvattingen hekelen en veroordelen, ook bij hun kinderen.

Het behoeft geen betoog, dat het ijdel en ook onjuist zou zijn, om opvoeders van de steile orthodoxie of het steile modernisme in één „huis" bijeen te brengen, en deze mensen samen kinderen te laten opvoeden. Hier sluit ik mij gaarne aan bij mevr. Vrind—Van Praag.

Anderzijds moge ik mevr. Langelaar opmerken, dat, wanneer wij een jongen plaatsen in een opvoedingsmilieu met een uitgesproken godsdienstig karakter, wij ons goed daarvan rekenschap moeten geven, en dan ook dit karakter dienen te aanvaarden. Immers, deze opvoeders geven hun ideaal en inzicht voor uw jongen niet prijs! Er zal hier moeten worden gekozen, en wat het zwaarst blijkt te wezen, geve de doorslag.

Er is echter een derde standpunt mogelijk. Ook al valt er in een kort bestek over dit probleem eigenlijk weinig concreets te zeggen, hoop ik toch enigermate duidelijk te zijn.

Bij de boven aangeduide dogmatische ouders zit veelal de fout, dat zij hun kinderen als een persoonlijk bezit beschouwen, dat zij naar hun eigen verworven opvattingen mogen „kneden". Dat gaat „goed" gedurende zekere tijd in vele gevallen. Maar dan komt onverbiddelijk de reactie. Het leven is er vol van.

Wanneer men echter principieel van de gedachte uitgaat, dat het kind een geschenk, een taak, een opdracht betekent voor de opvoeder (óók voor de remplacant-opvoeder van toevertrouwde kinderen!), zal dit leiden tot respect voor de zich ontwikkelende eigen persoonlijkheid van het kind. En als een kind recht heeft op gezonde ontplooiings- en ontwikkelingskansen (naast zijn plichten als kind!), dan heeft het ook recht op onbelemmerde ontwikkelings- en ontplooiingskansen op geestelijk en godsdienstig gebied. Hoe straffer de opvoeder zijn ideeën opdringt, des te feller komt de reactie. Hoe meer de opvoeder zich verschuilt achter „neutraliteit", achter „dit moet je zelf maar uitknobbelen", of wel blijk geeft een botterik te zijn ten aanzien van fijne nuances en fijne reacties in het leven, des te meer zal hij zich vervreemden van het kind. Want het kind denkt zo vaak vanuit andere vooronderstellingen, en blijkt zo vaak van zo heel andere praemissen uit te gaan dan wij, volwassenen. Wie daarvoor oog heeft, bemerkt, dat de scheidingslijnen, die tussen ons, volwassenen, zulke onoverbrugbare voren kunnen trekken, bij de kinderen onderling haast niet meetellen. Wie dogmatisch opvoedt, wordt wrevelig, en trekt scherpe grenzen, en werkt dat practisch uit in groepen, die geetikkeerd worden volgens de bestaande kerkgenootschappen of het buiten-kerkelijk humanisme.

Wie wel de inderdaad moeilijke taak aandurft om de kinderen die hem zijn toevertrouwd, bijeen te houden, kan hen niet opvoeden tot kleine roomsen, kleine calvinisten, kleine humanisten, maar stelt zich tot taak, de kinderen tot hun 18e jaar gelegenheid te geven zich in godsdienstig opzicht te ontplooien. Nà hun 18e jaar kunnen zij dan zelf een keuze doen, en zich doen scholen tot lid van een kerkgenootschap, dan wel tot lid van een humanistisch verbond.

Wat is de taak in godsdienstig opzicht van de opvoeder vóór dit 18e jaar?

Zoals de liefde tot het vaderland een ieder is aangeboren, zo is ieder kind aangeboren de spontane neiging tot de wereld der Onzienlijke Dingen. Uitzonderingen bevestigen slechts deze regel. Zo goed als onze vaderlandsliefde gevormd en bewust gemaakt moet worden door kennis van historie, volkskarakter, vergelijkende studie, zelfbewustzijn en wat niet al meer, zo dient de godsdienstige ontwikkeling gevoed te worden door haar eigen bronnen.

Allereerst moet natuurlijk hierbij de Bijbel worden genoemd. Niet alleen, omdat de kennis van godsdienstige verschijnselen nodig is; niet alleen, omdat

een kind uit een oogpunt van algemene beschaving dit Boek dient te kennen, maar juist, omdat dit Boek realiseert, niet slechts wat in de volwassene huist, maar concretiseert wat in een zich ontwikkelend kind leeft. Menig volwassene staat beschaamd tegenover de zuiverheid, waarmee een kind spontaan reageert op de strekking van een bijbels verhaal. Wee de opvoeder, die tussen dit ontwakend geestelijk leven en de Schepper, die dit leven wekte, een verkillende theorie plaatst. Doch ook arme opvoeder, die van dit ontwakend leven (nog niets? — of niets meer?) snapt. Hij zoeke haastiglijk een man of vrouw, die het kind bij deze dingen de weg kan wijzen.

Want er moet inderdaad heel wat worden gerealiseerd en geconcretiseerd van vage gevoelens, die geladen zijn met sprookjes van engelen en duivelen en wat niet al. M.i. is hierbij niets beters noch schoners te vinden dan de Bijbel-verhalen, verteld met oneindige eerbied en met humor voor al hetgeen daar doorheen speelt, en die allemaal heenwijzen en uitlopen op Hem, die gezonden werd om te zoeken wat verloren was, en op deze aarde kwam als het teken van Gods actieve liefde jegens mens en wereld.

Hij waarschuwt: verhindert de kinderen niet tot Mij te komen, want hunner **is** het Koninkrijk. Er zijn veel ouders en opvoeders, die hun kinderen in de weg staan, en oorzaak zijn van de meest verwrongen toestanden.

Ik pleit voor ruimte. Ik pleit voor saamhorigheid ook in deze dingen. Ik raad geëtiketteer zeer nadrukkelijk af. Ik verklaar mij tegen schotjesgeest. Maar ik ben wel bereid mee te werken aan gewoontevorming in godsdienstige dingen, overeenkomstig inderdaad redelijke wensen vanuit kerkelijke of buitenkerkelijke kringen, omdat ik deze wensen en gevoelens respecteer. Ik haak hier aan bij Faber, die de eerbiedigingsgedachte noemt. Natuurlijk, de **onderscheidingen** behoeven wij niet te verdoezelen, doch de hemel beware ons voor innerlijk onware en tendentieuze scheidingen. Als er een scheiding loopt, dan niet langs de muren van de kerkgenootschappen, maar langs de grenzen der waarachtigheid.

Mijn standpunt is dus niet kerkelijk en niet buitenkerkelijk. Wij kunnen natuurlijk alle mogelijke theorieën opbouwen en stelsels ontwerpen, doch voor mijn gevoel berust de godsdienstige opvoeding van kinderen op een spontaan aanwezige activiteit, die gevoed en geleid en bewust gemaakt moet worden. Wanneer de jonge mens tot zijn jaren is gekomen, kieze hij zelf. Doch voordien geve men aan onze jongens en meisjes de gelegenheid, om zich te ontwikkelen tot Nederlanders, die weet en besef hebben van de roeping Gods aan ons mensen, zoals die, naar mijn vaste overtuiging, tot ons komt in het Evangelie van Jezus Christus.

A. A. H. HOYTINK

DE GODSDIENST IN DE OPVOEDING EN HET PRINCIPE

Ik meen, dat er alle reden is, terug te komen op de discussie die zich heeft ontsponnen inzake de godsdienst in de opvoeding. Immers, wij raken hier aan de kern van alle humanistisch streven, niet slechts in levensbeschouwelijke zin, maar ook in opvoedkundige. In het Juni-nummer wees ik er terloops op, dat het niet alleen het probleem „godsdienst" is, dat zich voordoet, maar een probleem dat alle levensgebieden raakt, en niet louter als een principe-kwestie is te stellen.

Zo de heer Faber er van overtuigd is, dat uit practische overweging een splitsing van doorgangs-tehuizen niet is door te voeren, dan moet mij toch de opmerking van het hart, dat Humanitas over dergelijke tehuizen **moet** kunnen beschikken. Zo ik mij even mag bepalen tot het observatiehuis, dat mij uiteraard het best bekend is, dan is veelkleurigheid in een dergelijk tehuis even onmogelijk, als het in elk ander tehuis is. Ik reken mij zeker niet tot de reckelijken, wat misschien iets voor heeft, maar een massa tegen. Het is heus niet één keer geweest, dat men mij min of meer „abnormaal" noemde, op grond van mijn staatkundige opvattingen, mijn humanistische ideeën, mijn zwak nationaliteitsgevoel! Gaan wij hierop nog even door, dan kan er voor de christelijke mens alle reden zijn, mij een psychopaath te noemen! Ik overdrijf hier niet. Daarnevens heeft mij de ervaring geleerd, dat zelfs bij een nauwkeurig beoordelen van kinderen, waarbij men dus mag aannemen, dat men de grootst mogelijke objectiviteit betracht, de levensbeschouwing een discussie mogelijk maakte, of een kind al of niet een psychopaath was te noemen!

Het is niet mijn bedoeling, dit alleen van de kant van de opvoeder te beschouwen, al mag niet vergeten worden, dat deze verantwoordelijk is, niet voor hetgeen van het kind wordt, maar wat hij tracht er van te maken. Daarom las ik met een gevoel van bewondering het briefje van mevr. W. L. v. Z., die zonder meer de moeilijkheden met haar zoon aan de openbaarheid prijs geeft. Mij dunkt, daar is moed voor nodig! Het sterkt mij ook andermaal in de overtuiging, dat opvoeding niet is karaktervorming in de eigenlijke zin van het woord, maar de voorwaarden scheppen, dat het karakter zich kan ontplooien tot dat, wat het aan mogelijkheden, dus potentieel (met een moeilijk woord) in zich bergt. Er zijn kinderen, die ontegenzeggelijk de sfeer van het eigen huis voor de vorming niet kunnen verdragen, hoe gunstig deze ook is. Ik zou niet gaarne alles op de ouders schuiven.

Tegenover deze ouders is de verantwoordelijkheid het grootst, en dan mag het niet gebeuren, dat het toch al moeilijke kind wordt gebracht in een sfeer, die geheel en al anders is dan de ouders wensen. Ik merkte het reeds op, het gaat niet alleen om een principe, maar om alles. Met de combinatie godsdienst en militairisme zijn we aardig „vertrouwd", doch militairisme en humanisme zijn voor mij twee onverenigbare begrippen!

Ten slotte nog een enkel woord over de reckelijke en de principiële mens. In de practijk heb ik geprobeerd, reckelijk te zijn; ik heb gepoogd (al was het eigenlijk geen pogen) principieel te zijn, en beide keren is het mij slecht bekomen. Mag ik deze subjectieve beleving als een objectief feit constateren en dus herhalen, wat ik de vorige keer schreef: zoals de situatie thans is, is het onmogelijk dat de humanist zich volkomen aan de opvoedkundige arbeid kan geven. Men mag zeggen, dat het om de kinderen gaat, en dat men soepel moet wezen — mij komt het voor dat het **fout** is. Zorgen dat de kinderen hun godsdienstige plichten nakomen — het **kan**, zich met Oranje tooien terwijl men het er innerlijk niet mee eens is, het kan ook, de kinderen een Kerstavond bezorgen, het kan evengoed, maar als **mens** staat men buiten dit alles, omdat men de humanistische mens is, wellicht behoort tot de 2 % afwijkende Nederlanders, maar zijn overtuiging toch zo zuiver mogelijk wil beleven, en uitdragen als het kan!

H. HEERES

NASCHRIFT

In verband met de bijdragen van de beide inzenders, dezerzijds nog een enkele opmerking.

Het probleem, dat aan de orde is, is niet hoe zal de opvoeding van onze **eigen** kinderen zijn gefundeerd, maar: wat zal ons standpunt zijn ten opzichte van de kinderen, die, op welke grond dan ook, niet in het ouderlijk gezin kunnen worden opgevoed, maar

Gezinsverzorging

cijfers over 1946

Het Centraal Bureau voor de Statistiek deed een overzicht verschijnen over de stand van de gezinsverzorging in 1946. In dit overzicht wordt in een inleiding eerst vermeld, op welke wijze dit werk ontstond, terwijl vervolgens een beeld wordt gegeven van het behandelde in het rapport, dat werd samengesteld door een commissie, welke met instemming van de minister van Sociale Zaken door Nederlands Volksherstel in 1945 werd ingesteld.

Aan dit rapport werd door ons aandacht gegeven in ons orgaan van December 1946.

Vervolgens wordt de vraag gesteld, wat onder gezinsverzorging moet worden verstaan en verder worden gegevens verstrekt over de stand van zaken in 1946. In het overzicht lezen we:

„Onder gezinsverzorging wordt uitsluitend verstaan de daadwerkelijke, huishoudelijke hulp, welke door vrouwelijke krachten, *in dienst van een organisatie*, onder *deskundige* leiding, in gezinnen geboden wordt ter vervanging van de huisvrouw, die door ziekte e.d. of ten gevolge van onbekwaamheid op andere gronden (psychische toestand, a-socaal gedrag) niet in staat is de huishouding naar behoren te behartigen."

Met opzet onderstreepten we in deze omschrijving van het begrip „gezinsverzorging" een tweetal elementen, die van groot belang zijn.

In de eerste plaats de vrouwelijke krachten moeten in dienst zijn van een organisatie en in de tweede plaats de vrouwelijke krachten moeten staan onder deskundige leiding. *Deskundige* leiding, dat wil dus zeggen, dat de gezinsverzorgsters niet volkomen op eigen verantwoordelijkheid werken, maar aan de organisatie, in wier dienst de gezinsverzorgsters staan, is verbonden een maatschappelijk werkster, die de leiding heeft.

Nadrukkelijk wordt er in het overzicht van het Centraal Bureau van de Statistiek op gewezen, dat onder gezinsverzorgsters worden verstaan degenen, die de taak, zoals die boven werd omschreven, verrichten.

In de statistische gegevens wordt nog geen onderscheid gemaakt tussen gezinsverzorgster (met erkende opleiding) en gezinshulpen, die deze opleiding niet hebben gevolgd. Uit de meegedeelde cijfers citeren wij het volgende:

„In 1946 waren op het gebied van de gezinsverzorging werkzaam *245* instellingen. Deze kunnen als volgt worden verdeeld:

Overheidsinstellingen	12
Rooms-Katholieke instellingen	90
Prot.-Christelijke instellingen	81
Neutrale instellingen	54
Instellingen van ondernemingen	8

---

moeten worden geplaatst, hetzij in een **vreemd** gezin, hetzij in een tehuis, inrichting of gesticht.

Wanneer we het vraagstuk zo stellen, dan komt de tweede vraag. Moeten de kinderen, die niet in het eigen gezin kunnen worden opgevoed, worden geplaatst in **algemene**, d.w.z. **veelkleurige** inrichtingen. dan wel in inrichtingen, waar de opvoeding gebaseerd is op een bepaalde levens- en wereldbeschouwing.

Heeres verdedigt in al zijn omvang het laatste standpunt, de voorkeur van Hoytink gaat uit, als ik hem goed vertaal, naar „algemene" inrichtingen, maar dan het woord „algemeen" geïnterpreteerd in de zin van „algemeen christelijk". Toch wil ook Hoytink positief opvoeden. Hij wenst gewoontevorming en wijst de kreeftenmoeder af.

Konsekwent doorredenerend verzet dus ook Hoytink zich niet tegen het standpunt van opvoeding op grond van levensovertuiging.

Al eerder wees ik erop, dat er ook is de practische zijde van het vraagstuk en ik wees toen op het verschil in tijdelijke en meer langdurige opvoeding en verzorging. Welnu, een volledige scheiding acht ik in Nederland onuitvoerbaar.

Als Heeres spreekt over de Observatiehuizen, wil ik hem er toch op wijzen, dat er in Nederland zijn — als ik mij niet vergis — vijf observatiehuizen voor jongens. Al deze observatiehuizen zijn „algemeen" en in het algemeen moet het verblijf in deze observatiehuizen niet langer duren dan enige maanden. Mij is niet bekend, dat, wat Heeres stelt, de levensbeschouwing een discussie mogelijk maakt over de vraag, of een kind al dan niet psychopaath is te noemen.

Hoytink en ik, wij zijn beiden verbonden geweest in dezelfde functie aan het Amsterdamse observatiehuis. We hebben niet samen gewerkt, maar ik ben ervan overtuigd, dat, ondanks ons verschil in levensbeschouwing, we op grond van onze verschillende levensbeschouwing niet zouden komen tot een andere beoordeling van de vraag, of een bepaald kind al dan niet als een psychopaath moet worden aangemerkt.

Op grond van practische overwegingen kom ik tot de conclusie: „algemene" inrichtingen, waar sprake is van tijdelijke verpleging; inrichtingen op grond van levensbeschouwing, waar langdurige opvoeding de bedoeling is. Bij de uitwerking van deze algemene gedragslijn, komen, ik ben me dat volkomen bewust, weer verschillende practische moeilijkheden. Deze ga ik thans niet bespreken, aangezien die slechts voor de werkelijk ingewijden leven. Volkomen geef ik Heeres toe, dat het werken in een „algemene" inrichting moeilijk is. Dat geldt niet alleen voor een Humanist, dat geldt even sterk en misschien nog sterker voor de rooms-katholiek, de gereformeerde en de protestant.

Tussen twee haakjes merk ik op, dat men de verschillen ook kan toespitsen. Een dame, die hulp nodig had en naar mij was verwezen, was van mening, dat ik haar toch niet kon helpen, daar ik haar niet begreep. Ik had namelijk bekend, dat ik geen vegetariër was!

Jarenlang heb ik in een „algemene" inrichting gewerkt, ik heb de moeilijkheden ondervonden, maar ik meen nog altijd, dat, wanneer men bereid is, rekening te houden met opvattingen der ouders en men niet eigen standpunt als het enige en het absoluut juiste op de voorgrond stelt, samenwerking met medeopvoeders, die zich op een ander standpunt stellen, toch mogelijk is.

Met Hoytink ben ik het eens, dat het kind recht heeft op onbelemmerde ontwikkelings- en ontplooiingskansen op geestelijk en godsdienstig gebied. Alleen ik voeg erbij, ook wanneer deze ontplooiing gaat in de richting van het niet-godsdienstige. Over de uitwerking in de practijk spreek ik thans niet. Misschien is het gewenst, dit probleem — want het is een probleem — later nog eens nader te bezien. P. C. F.

Vraagt men in welke provincies van ons land de gezinsverzorging het sterkst tot ontwikkeling is gekomen, dan is het volgende overzicht zeer leerrijk.

„Het aantal gemeenten, waar de gezinsverzorging werd toegepast, bedroeg in:

Groningen	2	Noord-Holland	22
Friesland	9	Zuid-Holland	21
Drente	3	Zeeland	6
Overijsel	16	Noord-Brabant	23
Gelderland	18	Limburg	21
Utrecht	7		

Aantal gezinsverzorgsters. Het aantal gezinsverzorgsters (inclusief leerlingen), dat op 31 December 1946 in dienst van de instellingen was, bedroeg 1868. Hierbij merken we op, dat, zoals uitdrukkelijk wordt vermeld, nóg geen onderscheid is gemaakt tussen *gezinshulpen* en *gezinsverzorgsters*. Zo zijn bij dit totale aantal van 1868 bijvoorbeeld ook begrepen de 191 huisverzorgsters in dienst van de Geneeskundige en Gezondheidsdienst in Amsterdam. Het aantal niet-gediplomeerden bedraagt in totaal 68,3 % van het totale aantal.

Het aantal *vacatures* aan gezinsverzorgsters bedroeg op 1 Januari 1947: 460. Nadrukkelijk wordt er bij vermeld, dat alleen die vacatures mochten worden opgegeven, waarvoor de gelden beschikbaar waren.

„Indien", zo zegt het verslag „de instellingen over voldoende geldmiddelen zouden beschikken, zou het aantal opgegeven vacatures hoger zijn. Enkele instellingen moeten zelfs wegens gebrek aan gezinsverzorgsters hun werkzaamheden staken."

Het aantal gezinnen, waar in 1946 hulp werd verleend, bedroeg in 1946: 19.056. In 17.208 gevallen bedroeg dit hulp in verband met ziekte, terwijl in 975 a-sociale gezinnen hulp werd verleend.

De uitgaven voor gezinsverzorging bedroegen in Nederland over het jaar 1946 in totaal *f* 1.616.618. *f* 1.397.114 werd aan salarissen (inclusief salaris in natura) uitbetaald.

De totale ontvangsten bedroegen *f* 1.350.804. Deze kunnen als volgt worden gesplitst:

Voor verzorging van bepaalde personen werd terug ontvangen:	
van de verzorgden zelf	*f* 307.535,—
van de gemeentebesturen en burgerlijke armbesturen	„ 102.613,—
van kerkelijke en particuliere instellingen	„ 112.166,—
van ondernemingen	„ 55.004,—
Totaal	*f* 577.318,—

Aan contributies werd ontvangen *f* 62.398,—, aan giften, donaties en collectes *f* 404.638,—, aan subsidies van gemeentebesturen *f* 97.931,—, van de provincie *f* 683,— en van het Rijk *f* 49.491,—.

Wie zich interesseert voor de vraag, hoeveel de giften, donaties en collectes bedroegen van de Rooms-Katholieke, de Prot.-Christelijke en neutrale instellingen, wie wil weten, wat in de provincie van zijn inwoning wordt gepresteerd, die schaffe zich dit overzicht aan. Het is verkrijgbaar bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf, Fluwelenburgwal 18 te Den Haag, na storting van *f* 1.— op giro-rekening 425300.

Wie zich voor de gezinsverzorging interesseert, zal ook belangstelling hebben voor de opleiding van gezinsverzorgsters.

Gedurende de week, dat mijn vrouw en ik met vacantie in Gelderland verbleven, brachten wij een bezoek aan Huize „De Pietersberg" te Oosterbeek-Hoog. Huize „De Pietersberg", dat daar ligt op de Hoge Veluwerand in een groot park, van waaruit men een zeer fraai uitzicht heeft over de Rijn en Betuwe, is niet alleen een conferentie-oord, waar een 60-tal conferentiegangers kunnen verblijven, maar ook rustbehoevende Nederlandse vrouwen kunnen hier tijdelijk worden opgenomen, terwijl het dan nog is een *opleidingscentrum voor gezinsverzorgsters.*

Het is natuurlijk, dat „De Pietersberg" ons bovenal in dit opzicht interesseert. Een goede gezinsverzorging is onmogelijk op te bouwen zonder goed opgeleide gezinsverzorgsters. „De Pietersberg" is een erkende opleiding en bij gebleken geschiktheid wordt, na het volbrengen der cursus, een van overheidswege erkend diploma uitgereikt.

De cursus wordt gegeven in internaatsverband. Naar onze opvatting biedt deze vorm van opleiding grote voordelen. Naast de theoretische vorming, die in „De Pietersberg" wordt gegeven en het volgen van de practijkvakken aan de Christine Hermineschool te Zetten, kan — in internaatsverband — aan de totale vorming gewerkt worden. Hier kunnen de aanstaande gezinsverzorgsters, als ik het zo mag uitdrukken, „geladen" worden voor de mooie, maar zware taak, die ze later zullen hebben te verrichten. Veel hangt hier af van de leiding. Wij hebben uitvoerig met de directrice, mej. J. H. Kamsteeg, gesproken en we zijn er van overtuigd, dat de leiding in goede handen is.

De cursus duurt een half jaar en in de aanstaande herfst hoopt men weer met een opleidingscursus te beginnen. De vraag is en die vraag is voor de gezinsverzorging van de allergrootste betekenis: zullen genoeg meisjes zich voor dit werk laten opleiden?

Laat men vooral ook in onze kring propaganda maken voor deze opleiding en laat men er aan medewerken, dat voor bepaalde meisjes, voor wie de opleidingskosten te hoog zouden zijn, toch deze opleiding mogelijk is.

Jonge vrouwen van minstens 18 jaar, die zich tot deze maatschappelijke taak geroepen voelen en met toewijding en kennis van zaken deze willen vervullen, ook op humanitaire grondslag, kunnen deze cursus volgen.

Op initiatief van „Nederlands Volksherstel" werd dit opleidingscentrum voor gezinsverzorgsters „De Pietersberg" tot stand gebracht. Het staat thans onder leiding van een bestuur, dat „veelkleurig" is samengesteld.

Wie inlichtingen wenst over deze opleiding en over de kosten aan deze opleiding verbonden, wende zich tot de directrice, mej. J. H. Kamsteeg, Pietersbergseweg 9 te Oosterbeek.

Wie er een bezoek wil brengen — we raden dit sterk aan — wete, dat het vanaf het station Oosterbeek-Hoog tien minuten lopen is en van de bushalte Schoonoord der N.B.M. ongeveer vijf minuten.

P. C. F.

Onze Oostenrijkse kinderen

Het tweede transport Oostenrijkse kinderen zal vermoedelijk eerst op 18 October aanstaande naar ons land komen.

Aan hen, die zich als pleegouders aanmeldden, is dezer dagen een circulaire gezonden, of dit inderdaad het geval zal zijn. Ook onze afdelingsbesturen worden op de hoogte gesteld van de voorlopige verdere gang van zaken.

Hier willen we er bij onze besturen nogmaals op aandringen, de ingezamelde gelden voor het tweede transport ten spoedigste over te maken op de giro-rekening van het N.V.V., nr. 254030.

De richtlijnen voor subsidiering der gezinsverzorging

en de daardoor te verwachten moeilijkheden

Gedateerd 22 Juni 1948 is door de Minister van Soc. Zaken aan Provinciale en Gemeentebesturen een circulaire gezonden bevattende de richtlijnen waarnaar de overheid de Gezinsverzorging voornemens is te subsidiëren. Om het maar direct te zeggen: deze richtlijnen zijn een grote tegenvaller. Ze zijn een wel zeer belangrijke afwijking van wat hierover in het Rapport Volksherstel (17 Juni 1946) als basis werd gesteld, en het is deze basis die vele verenigingen bij de opzet hunner organisatie tot leiddraad diende. Wij mogen aannemen, dat de Centrale Raad voor Gezinsverzorging, als adviescollege van de Minister, over de wijze van subsidiëring is geraadpleegd en dat de richtlijnen van de Minister de geest van dit college ademen. Waaruit wij dan tegelijkertijd menen te mogen vaststellen, dat hierin de stem van de zelfstandige verenigingen, of hoe zij dan ook formeel mogen heten, voor gezinsverzorging niet is gehoord, de verenigingen wier arbeid wordt mogelijk gemaakt door contribuanten à 10—12 cents per week.

Hoe luidde het subsidie-voorstel van het Rapport V.V.H.?

Ten hoogste (Rijk, Provincie en Gemeente te zamen):

a. 50 % in de gemiddelde kosten van het salaris van de gediplomeerde gezinsverzorgsters, inbegrepen de sociale lasten;

b. 5 % van het salaris van de leidster per gezinsverzorgster, inbegrepen de sociale lasten;

c. 50 % in de apparaatskosten van plaatselijke organen van de instellingen voor gezinsverzorging.

Tot goed begrip diene, dat 1 gezinsverzorgster per 200 contribuanten, onder normale omstandigheden, juist voldoende is; terwijl 1 leidster (maatschappelijk werkster) per 20 gezinsverzorgsters in de practijk als minimum wordt beschouwd.

Op bovengeschetste wijze was — indien de grootst mogelijke zuinigheid werd betracht, de omstandigheden normaal waren en de bedragen, door de gezinnen bij hulpverlening te betalen, in redelijke verhouding stonden tot het gezinsinkomen — de arbeid mogelijk; bedrijfssubsidies moesten daartoe ook nog een bijdrage leveren.

Hoe luiden nu de richtlijnen van de Minister?

Ten hoogste (Rijk, Provincie en Gemeente tezamen):

a 1. 50 % in de gemiddelde kosten van het salaris van de gediplomeerde gezinsverzorgster, inbegrepen de socaile lasten;

a 2. 40 % in dat van de deskundige niet gediplomeerde gezinsverzorgster, inbegrepen de sociale lasten;

a 3. 40 % in dat van de leerling-gezinsverzorgsters, inbegrepen de sociale lasten;

b 1. 50 % van *f* 100, per gezinsverzorgster-gediplomeerd in de salariskosten van de leidster, inbegrepen de sociale lasten;

b 2. 40 % van *f* 100, per deskundige niet-gediplomeerde gezinsverzorgster in de salariskosten van de leidster, inbegrepen de sociale lasten;

b 3. nihil in de salariskosten van de leidster per leerling-gezinsverzorgster;

c. nihil in de apparaatskosten van plaatselijke organen van de instellingen voor gezinsverzorging.

Ad. a. Het is billijk de subsidiëring o.a. te binden aan het gediplomeerd zijn. Wil de gezinsverzorging aan het doel beantwoorden, dan dienen bevoegde krachten ter beschikking te staan. Waar echter deze sociale arbeid eerst in de kinderschoenen staat, geve men gelegenheid de voet te laten groeien tot zij in enigszins volwassen toestand verkeert. Een uniforme subsidiëring met 50 % tot 1 Januari 1952 zou daartoe voldoende zijn. Onder de thans geldende regeling van 40 % is gezinsverzorging op verenigingsbasis niet te verwerkelijken zonder belangrijke financiële tekorten. Gediplomeerde krachten zijn nauwelijks of in het geheel niet ter beschikking. De opleiding wordt thans, in de voor de verenigingen meest gewenste vorm die aan hoge eisen voldoet, door de verenigingen hetzij in federatief, hetzij in ander verband ter hand genomen, hetgeen uiteraard ook voor subsidieverlening niet in aanmerking komt, omdat de subsidiëring geschiedt per verzorgingsdag.

Ad. b. *f* 100 per gezinsverzorgster betekent *f* 2000 voor de leidster (maatschappelijk werkster). Sociale lasten 7(?)% wil zeggen *f* 140. Hiervan in het gunstigste geval 50 % wordt *f* 1070 subsidie. Een gelijk bedrag moet door de vereniging worden gefourneerd. Waar is een maatschappelijke werkster van *f* 2000, die dit verantwoordelijke werk — sociaal werk in de gezinnen! — wil verrichten? Wij lezen advertenties tot *f* 3600 salaris, waarbij wij in het midden laten of de leidster voor gezinsverzorging meer of minder kwaliteiten moet bezitten. Waarmee vastgesteld is, dat het tekort van *f* 1070 zeker stijgt met *f* 800 à *f* 1500.

Ad. c. In grotere gemeenten waar het aantal leden (contribuanten) in de duizenden loopt, is het incasso- en administratieve apparaat een zware belasting van het budget. Nog daargelaten de kosten van verlichting, verwarming, telefoon, bureaukosten, drukwerken, enz. De kleinere plaatsen, wier ledental zich beperkt tot 2000 bijv., hebben het voordeel dat hier het innen der contributie door vrijwilligers kan geschieden (misschien is 2000 zelfs te hoog hiervoor). Zij krijgen daarvoor toch de bijdrage ad. b. genoemd, zodat deze, althans voor een deel, een bijdrage in de apparaatskosten kunnen betekenen.

Tot zover de financiële moeilijkheden die door de richtlijnen voor de verenigingen voor Gezinsverzorging zijn komen opdoemen. Ze zijn hierboven waarlijk niet te breed uitgemeten. Wij gingen uit van normale omstandigheden. Men vrage in plaatsen van boven 30.000 inwoners, met industrie van enige omvang, maar eens aan de huisartsen hoe het met deze normale omstandigheden in vele gezinnen gesteld is. Wij hebben althans de ervaring met het gemiddelde van 5 per 1000 contribuanten niet uit te komen. Lange wachttijden, met alle gevolgen van dien in de gezinnen zijn er het resultaat van. Gevolgen ook voor de productie, dus voor de samenleving, dus voor de wederopbouw!

De overheid moge tot het inzicht komen, dat de door ons voorgestane subsidiëring op basis van het Rapport N.V.H. — tot 1 Jan. 1953 — nodig is om het werk op te bouwen niet alleen, maar ermede aan te vangen daar waar het nog niet bestaat. Ook dan is het nog wikken en wegen. Dàn pas is er de stimulans. Beginnen met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid van een niet onbelangrijk tekort kan van niemand worden verwacht. Er worden wel overheidsgelden op waarlijk minder effectieve wijze besteed.

Ten slotte mogen wij nog een lans breken voor een wijziging in de samenstelling der Centrale Raad; de bestaande groep van niet op bepaalde grondslag berustende verenigingen voor gezinsverzorging, een groep die hand over hand uitbreiding ondergaat, is daarin niet of onvoldoende vertegenwoordigd, met alle voor de verenigingen nadelige gevolgen van dien.

Gezinsverzorging betekent: preventief werken; het betekent metterdaad medewerken aan de wederopbouw onzer samenleving; het betekent: sparen van uitgaven voor sociale verheffing later; het betekent: het behouden van het gezin als kleinste en belangrijkste cel der gemeenschap.

Zaandam, Augustus 1948. A. STOFFELS.

Moderne jeugdraad

Het is met groot genoegen, dat we in ons orgaan kennis geven van de totstandkoming van de Moderne Jeugd-Raad. Ten gevolge van incidenteel contact, dat er was voor en na de eerste wereldoorlog en na allerlei besprekingen, die in 1947 werden gehouden, werd op 25 Februari 1948 de M.J.R. gesticht.

We verheugen ons over de stichting van de M.J.R. Waarom? Omdat, zoals in het eerste geschrift, dat door de M.J.R. wordt verspreid, te lezen staat:

„De stichting van de Moderne Jeugd-Raad een bewijs is van het besef van verantwoordelijkheid voor die jonge mensen, die *buiten* de rijen staan van de aangesloten organisaties."

In dit citaat onderstreepten wij het woord „buiten". Voor ons is dit wel het allerbelangrijkste. Een besef van verantwoordelijkheid niet alleen voor de aangeslotenen bij de samenwerkende organisaties, maar ook voor hen, die *buiten* die rijen staan.

„Het is", zo lezen we verder, „de bedoeling, om incidenteel, maar ook systematisch het grote gebied van de niet-georganiseerde jeugd te bewerken. Het is de opdracht van de M.J.R. door zijn werk jonge mensen weer aan een overtuiging te binden en voor een ideaal te winnen. Het is zijn taak, om het zedelijk bewustzijn van jonge mensen te versterken door enerzijds het werk te richten op karakter- en persoonlijkheidsvorming en anderzijds door allerlei vormen van gemeenschapsleven de sterk geschonden gemeenschapszin weer aan te kweken en te vergroten."

Wij verheugen ons, omdat door de stichting van de M.J.R. is ontstaan samenwerking tussen een aantal organisaties, dat zich beweegt op het terrein van de vrije jeugdvorming in de socialistische en humanistische sfeer. We verheugen ons, omdat in de doelstelling van „Humanitas" ook te lezen staat — artikel 3h — dat „ „Humanitas" wil bevorderen het sociaal-ethisch besef bij de Nederlandse bevolking in het algemeen" en de M.J.R., voor zover de jeugd betreft, aan dat doel krachtdadig kan medewerken.

Welke organisaties zijn nu tot samenwerking voor dit doel gekomen? Als aangesloten organisaties vinden we vermeld: Arbeiders Jeugd Centrale, Vrije Jeugd Beweging, Ned. Culturele Sportbond, Jeugdraad Ned. Verbond van Vakverenigingen, Inst. voor Arbeidersontwikkeling, Humanistisch Verbond, Humanistisch Studenten Verbond, Dienst niet-gegrepen jeugd (gevormd door het N.V.V., A.J.C., Stichting „Humanitas", Humanistisch Verbond) te Amsterdam.

Uit de aard der zaak interesseert ons vooral wat geschiedt ten behoeve van de niet-gegrepen jeugd. Indertijd heeft Job in ons orgaan al eens een dagboekblaadje gewijd aan datgene, wat in Amsterdam reeds geschiedt. Hier werd het eerste jeugdtehuis gevestigd en bedriegen de voortekenen niet, dan zal een belangrijk stuk arbeid verricht kunnen worden. In Den Haag, zo lezen we in geschrift nr. 1, zal het N.G.J.-(niet-gegrepen jeugd)-werk per 1 September 1948 starten.

We wensen de M.J.R. veel succes en met grote belangstelling zullen we de verdere ontwikkeling en activiteit gadeslaan. Vermeld zij nog, dat het bestuur van de M.J.R. aldus is samengesteld:

Mr Hein Willemse, Rotterdam, voorzitter; Jan Peters, Amsterdam, tweede voorzitter; Ber Drukker, Amsterdam, secretaris, Keizersgracht 717; Harry Lips, Amersfoort; Harry Stapel, Overveen; Piet Talsma, Amersfoort.

Van geschrift nr. 1 is nog een beperkt aantal exemplaren beschikbaar. De prijs per exemplaar bedraagt *f* 0.25. Bestellingen kunnen gericht worden aan het bureau van de M.J.R.: Keizersgracht 717 te Amsterdam-Centrum.

De propaganda vangt weer aan!

Daarvan getuigen berichten van enkele onzer afdelingen.

Zo schrijft **Amsterdam**, district West I, dat men daar organiseert, in samenwerking met de Gemeenschap West van het „Humanistisch Verbond", een grote propaganda-vergadering in het gebouw „Westerwijk" aan de Admiraal de Ruyterweg 150, op Maandag 11 October a.s. Spreker is de heer H. Lips van het „Humanistisch Verbond" en het geheel wordt omlijst met muziek, zang en declamatie. Alle Westerlingen worden verwacht, liefst vergezeld van nog niet aangeslotenen. Kaarten zijn à *f* 0.40 verkrijgbaar aan de bekende adressen en des avonds vanaf half acht aan de zaal.

Eindhoven vroeg een spreker aan voor een propaganda-bijeenkomst eind September.

Rheden—Velp komt op 29 September bijeen in de grootste zaal, die ze daar hebben.

Rotterdam gaat onverdroten door met het op grootscheepse wijze uitbreiden van het aantal contribuanten.

De secretaris van deze afdeling berichtte ons, dat in 1948 het in 1947 voorbereide werk voor de grote propaganda is voortgezet en met vrij veel succes, zodat de afdeling bijna **vertienvoudigd** is en er langzamerhand op steeds groter schaal aan het maatschappelijk werk kon worden deelgenomen. Niet alleen door een groepje idealisten zonder steun, maar gedragen door talrijken, die hun offer voor het werk willen geven.

En dat noemen ze daar in Rotterdam dan met „vrij veel" succes. Vertienvoudigd!

Onze afdelingen zullen de gelegenheid krijgen die **vertienvoudiging** na te volgen.

Het hoofdbestuur besloot namelijk de indertijd door Rotterdam uitgegeven **speciale propagandafolder** geschikt te maken voor het gehele land en in grote oplaag te laten drukken. Dit prima verzorgde, met sprekende tekeningen verluchte geschrift van 8 pagina's is thans ter perse en kan tegen 1 October aan de afdelingen geleverd worden tegen kostprijs, dat is 4 cent per stuk. Er is gelegenheid het afdelingsadres apart op de folder aan te brengen.

Het zal een goede ondersteuning zijn van de propaganda in de komende winter ter uitbreiding van ons ledental.

Bestelt nu reeds deze folder ten dienste van de propaganda.

Verspreidt in de komende maanden dit fraaie stukje materiaal ter toelichting op doel en streven van „Humanitas", belegt vergaderingen, maakt contacten in uw omgeving tot het oprichten van nieuwe afdelingen. De groei in de breedte, versterking van onze financiële positie kan slechts de basis zijn, waarop onze arbeid in diepte en betekenis kan toenemen.

Op ter propaganda! J. B.

Het „Thuisfront-Humanitas" aan de start

Begonnen met een beschouwing van Job in het Novembernummer 1947 van ons orgaan en later voortgezet in andere artikelen, is de wenselijkheid van een derde „Truisfront" in deze kolommen reeds verschillende malen betoogd.

Het vertrouwen, door Faber geuit, in het laatste April—Mei-nummer, dat nu binnenkort het „Thuisfront Humanitas" een feit zou zijn, is niet beschaamd.

Op Zaterdag 18 September zijn vertegenwoordiger(sters) van de deelnemende organisaties en genodigden bijeen geroepen, om aanwezig te zijn bij de opening en in gebruikneming van het Centraal Bureau van de afzonderlijke Stichting „Thuisfront Humanitas."

Dit Bureau — hetwelk uiteraard zeer bescheiden is van omvang en inrichting — kon worden ondergebracht bij de N.V. „De Arbeiderspers" welke kantoorruimten beschikbaar stelde aan het Hekelveld 16 (hoofdingang voor bezoekers: no. 15).

Het is trouwens vooral aan de loyale en royale medewerking van de A.P. te danken, alsmede aan de subsidies der deelnemende organisaties, dat thans gestart kan worden.

Gestart, dat wil zeggen, een bescheiden begin gemaakt met een stuk werk, waarvan het belang en de noodzaak reeds meerdere malen in ons orgaan werd uiteengezet.

Medewerking bij de verdere organisatie en uitbouw van dit werk is nodig. Daarbij zal allereerst op onze „Humanitas"-afdelingen een beroep worden gedaan. Vertegenwoordigers(sters) van onze afdelingen, die een uitnodiging voor de opening van het Centraal Bureau hebben ontvangen, zijn dan ook van harte welkom op Zaterdagmiddag 18 September te 15 uur.

Dan start het „Thuisfront Humanitas". Moge het, zolang dit nodig is, een stuk maatschappelijk werk voor militairen, demobiliserenden en hun gezinnen verrichten, als onderdeel en aanvulling van onze algemene „Humanitas"-arbeid.

J. B.

Advies- en bemiddelingscentrale voor oorlogsslachtoffers

In kringen, die nauw contact houden met diverse categorieën van oorlogsgetroffenen, bestaat de overtuiging, dat zeer veel personen nog steeds niet afdoende geholpen zijn, doordat zij tot op heden de weg niet hebben kunnen vinden om hun moeilijkheden op te lossen. Ook de instellingen moesten, vooral in bijzondere kwesties, dikwijls hun onmacht bekennen. Ook wanneer de Wet op de materiële oorlogsschade zal zijn tot stand gekomen, zullen veel practische moeilijkheden naar voren komen.

Om in deze behoefte te voorzien, is door het Landelijk Comité voor Rechtszekerheid, de Landelijke Federatie van Stichtingen voor oorlogsslachtoffers, de Joodse Coördinatie Commissie, de Nederlands Indische Bond van Ex-Gevangenen en Geïnterneerden, de Joodse Stichting voor Herstel en de Stichting 1940—1945 een Advies- en Bemiddelingscentrale voor Oorlogsslachtoffers opgericht, welke centrale is opgericht met de medewerking van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk.

De hierboven genoemde instellingen vormen tezamen een Raad van Toezicht.

Het ligt in de bedoeling om op de eerste plaats adviezen en bemiddeling te verlenen aan de instellingen, die zich de zorg voor de oorlogsslachtoffers hebben aangetrokken.

Particulieren dienen hun moeilijkheden voor te leggen aan de daarvoor bestaande instellingen en diensten. Het verdient vanzelfsprekend voorkeur zich tot bekende plaatselijke adressen te wenden. Is dit niet mogelijk dan kan contact gezocht worden met het hoofdbureau van de instelling, die de belangen behartigt van de groep, waartoe men behoort.

Voorzover zulks nodig mocht blijken, zal ook aan de overheid, eventueel ongevraagd, advies worden verstrekt over zaken, die van belang zijn voor de verzorging van oorlogsslachtoffers. Ook aan overheidsdiensten die in bepaalde gevallen prijs stellen op het advies der Centrale om moeilijke gevallen tot een oplossing te brengen, zal zo mogelijk volgaarne dit advies worden verleend.

Het Bureau hoopt spoedig in het bezit te zijn van een overzicht der concrete moeilijkheden, die voor de oorlogsslachtoffers nog bestaan. Hoofden van instellingen of diensten, die over dergelijk materiaal beschikken, worden uitgenodigd dit toe te zenden aan de Advies en Bemiddelingscentrale, Stadhouderslaan 146 te 's-Gravenhage.

De adressen der deelnemende instellingen zijn:

Landelijk Comité voor Rechtszekerheid, Nassau Zuilensteinstraat 1a, Den Haag.

Landelijke Federatie van Stichtingen voor Oorlogsgetroffenen, p.a. Heer A. Schouten, Heteren A 94.

Joodse Coördinatiecommissie, Joh. Vermeerstraat 18, Amsterdam.

Stichting 1940—1945, Herengracht 597, Amsterdam.

Beroepskeuze-voorlichting

De keuze van een beroep was in vroegere tijden niet zo moeilijk als tegenwoordig, eenvoudig omdat het aantal beroepen gering was.

Door de grote veranderingen, die zich op onderwijsgebied hebben voltrokken en door de grote technische uitvindingen gepaard gaande met belangrijke wijzigingen op industrieel gebied is het aantal beroepen zo toegenomen, dat de vraag, welk beroep de jonge mensen moeten kiezen na het aflopen van de lagere school in het middelpunt van de belangstelling is gekomen.

In de laatste 40 jaren is men aan deze vraagstukken meer aandacht gaan wijden en thans zijn tal van bureaux, zowel gemeentelijke als particuliere, verrezen, die behulpzaam kunnen zijn bij de keuze van een beroep in overeenstemming met de persoonlijkheid en de capaciteiten van de betrokkenen, zodat zoveel mogelijk benaderd kan worden, dat de „juiste man op de juiste plaats" komt.

Naast deze bureaux werd na de bevrijding door het Rijksarbeidsbureau aan de Gewestelijke arbeidsbureaux een afdeling voor beroepskeuze-voorlichting verbonden. Teneinde te beschikken over goed onderlegde ambtenaren, geschikt tot het geven van goed gefundeerde beroepskeuze-vorlichting werd besloten een opleidingscursus daarvoor in het leven te roepen. De eerste opleidingscursus, georganiseerd door de Stichting voor Opleiding van Maatschappelijke Werkers te Haarlem, duurde van November 1946 tot November '47. De lessen werden iedere Zaterdag te Utrecht door zeer deskundige docenten gegeven in de volgende vakken: beroepenkunde, psychologie en psychotechniek, organisatie van het onderwijs, medische aspecten van de beroepskeuze-voorlichting, de arbeidswetgeving, de arbeidsmarkt en de arbeidsbemiddeling. De cursus werd afgesloten door een examen, waaraan 73 curisten deelnamen. Aan 62 hiervan werd een acte van bekwaamheid voor het uitoefenen van de functie van Beroepskeuze-adviseur bij het Rijksarbeidsbureau uitgereikt.

In October van dit jaar begint weer een nieuwe cursus, eveneens georganiseerd door de Stichting bovengenoemd.

Nadere inlichtingen betreffende deze cursus benevens propectus en aanmeldingsformulier zijn bij het Stichtingsbureau, Kleine Houtweg 18 te Haarlem verkrijgbaar.

N.V. DE ARBEIDERSPERS - AMSTERDAM